

Eg

Quercus *Quercus robur* robur L.; *Quercus petraea* (Matt.) Liebl.; *Quercus pubescens* Willd.

Fagaceae - Bøgefamilien

Del anvendt:

andet (se tekst)

cortex (bark)

folium (blad)

fructus (frugt)

Lægemiddelplante i DK i år: 1619; 1672; 1772; 1805; 1840; 1850; 1868; 1893; 1963; 1978; 1981; 2002; 2005; 2008; 2011; 2014; 2017; 2020; 2023

Forekommer i Danmark: Ja vildt og dyrket

Q. robur og *Q. petraea*: Europa indtil Uralbjergene, Tyrkiet, Kaukasus og Iran. *Q. pubescens*: Syd-, Mellem, og Østeuropa.

Historiske navne: agern; agernhatte; egeløv; egegaller

Ph. Eur. Herbal Drugs: *Quercus cortex*

Ph. Eur. (DK): Egebark

Ph. Eur. (Eng.): Oak bark

Effektive tanniner

Det tætte og stærke egetræ bruges på utallige måder, særligt i konstruktion, fra katedraler til vintønder, og, blandt meget andet, til garvning. Medicinsk er det høje indhold af garvestoffer som har gjort egens bark, mellembark, agern og egegaller (galæbler) eftertragtede. I Danmark har man primært anvendt stilkeg og vintereg, som begge er løvfældende træer, med mørk og furet bark, lappede blade, og de velkendte ovale nødder med en hatlignende skål som kaldes agern. Barken tages af relativt unge træers grene, som regel inden løvspring. Agern modner i september. I alle dele af eg smages de astringerende, sammensnerpende garvestoffer (tanniner).

Som droge i Ph. Eur. skal tørret egebark indeholde 3% tannin. Der er pt. ingen godkendte naturlægemidler i Danmark indeholdende egebark. Det Europæiske Lægemiddelagentur anerkender traditionel anvendelse af egebark ved symptomatisk behandling af 1) mild diaré, 2) mindre betændelsestilstande i mundslimhinde eller hud, 3) lindring af kløe og smerter ved hæmorider, efter lægelig vurdering. Historisk blev dele af eg, særligt barken, brugt i forbindelse med akut diaré, med gynækologi og som astringerende midler til sammentrækning af slimhinder og sår. Simon Paulli skriver i sin doktorafhandling i 1639: "Hvad medikamenter angår, så har agern en rolle at spille, hvis vi rammes af diarre, lenteria & dysenteri, for at vi kan bremse de symptomatiske udsondringer med ristet pulver af dem tilberedt på den nys nævnte måde. [...] Hylstrene om agern (officinerne

kalder dem bægre) og cortex medianus Quercus indgår i unguentum Comitissæ Guilielmi Varignanæ [en menstruationsundertrykkende og abortforebyggende salve] ved den indikation, og det adstringerer helt klart. [...] Dele af Quercus har også den adstringerende evne, hvorfor egeblade henstilles i destilleret vand, hvilket med stor lettelse plejer at drikkes af patienter med hæmoptysis [blodig hoste], dysenteri eller som lider af alt for kraftig menstruation. [...] [Egegaller] kan bruges, når man ønsker at adstringere og udtørre kraftigt, idet den kan udvirke det af tredje grad. Derfor anvendes den ved katar rettet mod tænderne ret ofte med held for smertende tænder. [link Paulli]

Garvestoffer, eller tanniner (af det latinske tannum=egebark) kan både produceres syntetisk eller isoleres fra planter. Det er polyfenoler. Tanniner kan binde og udfælde proteiner, og er ofte interessante på grund af deres evne til at danne molekulære komplekser. Tanniner findes, og kan smages, i fx umoden frugt, sort te og vin. Der findes et utal af industrielle anvendelser af tanniner, særligt i tekstil-, fødevare-, kemi- og lægemiddelindustri.

Som folkemedicin har dele af eg, særligt blade, bark, agern og galler, gennem tiden haft mange forskellige anvendelser. Særligt anvendelser mod diaré, ind- og udvortes sår og udslet og urenhed i hud og slimhinder har været udbredt. Eg har på forskellig måde været brugt ved for kraftigt menstruation, abortforhindrende, men også fødselslindrende og som abortmiddel. Derudover findes der eksempler på brug mod blodspytning, tuberkulose og andre lungesygdomme, dysenteri, tarmvrid, epilepsi, tandpine og løse tænder, gigt, brok, urinvejssygdom, mm.

Quercus robur indeholder flavonoider, fytoncider, tanniner, phlobaphener samt floroglucinoler, og har anti-inflammatoriske, antimikrobielle, antioxidative og astringerende egenskaber (Mladenovic, 2014).

Der er god overensstemmelse mellem de historiske lægemiddelanvendelser, de mest udbredte historiske folkemedicinske anvendelser og moderne europæiske anvendelser af egebark. Andre biologiske og farmakologiske aktiviteter af egebark ikke medregnet, det er det høje indhold af tanniner har gjort eg til en kendt og effektiv, om ikke særligt velsmagende, lægemiddelplante.

Fig. 1. *Quercus robur* - Cortex - FS 3431.

Fig. 2. *Quercus robur* - Galla - FS 209.

Fig. 3. *Quercus robur* - Galla - FS 209a.

Fig. 3. *Quercus petraea* - Cortex - FS 210.